

Hvorledes skal dette fortolkes?

Uddrag af cirkulære til landets politimestre:

«Når en politimand får kundskab om, at landsætning fra flyvemaskine finder eller har fundet sted, skal han uopholdeligt underrette politimesteren eller dennes stedfortræder. Politimesteren underrettes øjeblikkelig:

a. Statsadvokaten for særlige anliggender (central 1448, lokal 207), som gennem rigspolitichefen foranlediger tilkaldt udrykningshold og hundeførere samt teknisk afdeling og endvidere underretter Abwehrstelle.

b. Vedkommende Standortälteste.»

Derefter en detaljeret instruktion om, hvorledes eftersøgningen skal finde sted, og at man i god tid skal kontakte den tyske myndighed, man kan komme til at samarbejde med; således at den fælles indsats bliver så effektiv som overhovedet mulig.

Intet overlader disse danske myndigheder til tilfældigheder. Uden påviselige trusler fra tysk side, bestræber man sig som lakajer på at tjene herrefolket så langt, at enhver tvivl om frie instansers indsats i et suverænt og neutralt land er mere end overskredet.

Nazisterne har brug for hjælp

1942: 19.02;

Justitsministeriets skrivelse om Frikorps Danmark:

«Frivillige i Frikorps Danmark eller i Waffen-SS, har været genstand for forulempelser, når de er kommet tilbage til Danmark på orlov. Endvidere forekommer der ofte tilfælde, hvor disse frivilliges familier har været udsat for chikane i anledning af, at deres pårørende som frivillige deltager i kampen mod Rusland.

Disse beklagelige hændelser har medført dybtgående vanskeligheder».

Nazisterne får brug for mere hjælp

1943. 23.02: Undervisningsministeriets cirkulæreskrivelse til rektorerne for de offentlige højere almenskoler om demonstrationer mod nazister og medlemmer af Frikorps Danmark.

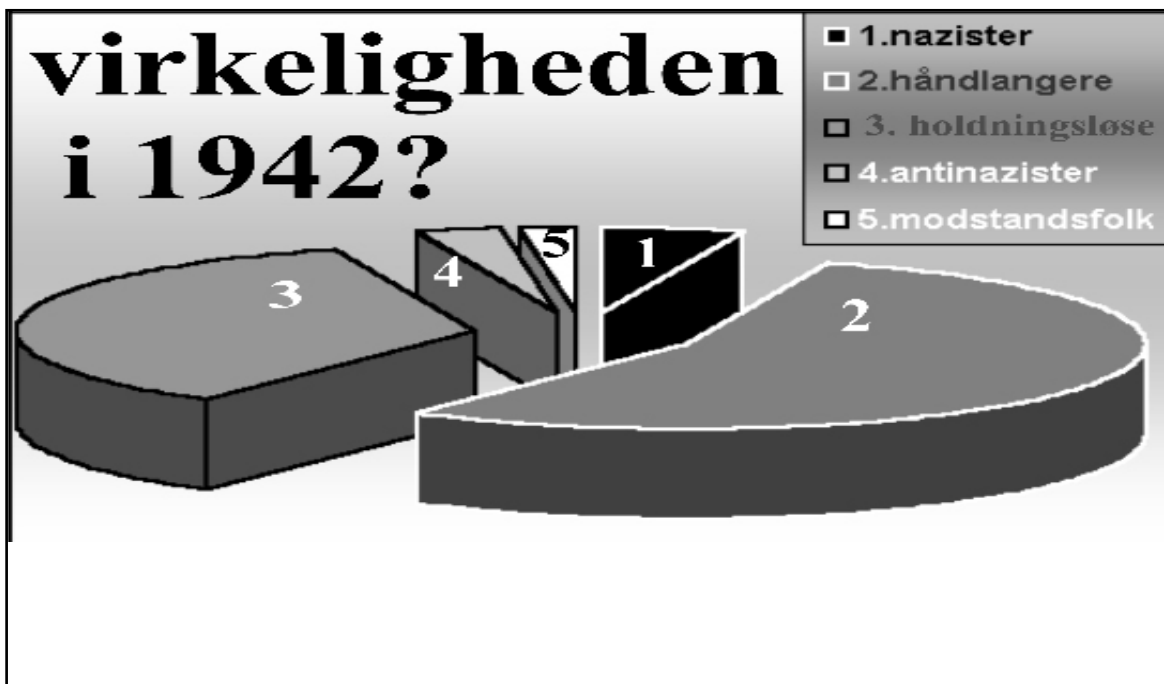
«I løbet af den senere tid er der fremsat klager over den behandling, som danske nationalsocialister og de i Frikorps Danmark indrullerede frivillige og deres pårørende er genstand for, også i skolerne, hvor det anføres, at børnene generes fra kammeraternes side med vold, tilråb, hånlige miner og demonstrativ optræden».

De danske betjente, som nazisterne har hånet, terroriseret og mishandlet, beder de nu beskytte sig, men den 19. september 1944 er det glemt, de samme politifolk sendes i koncentrationslejre.

Var krigen også en indbyrdes krig om holdninger?

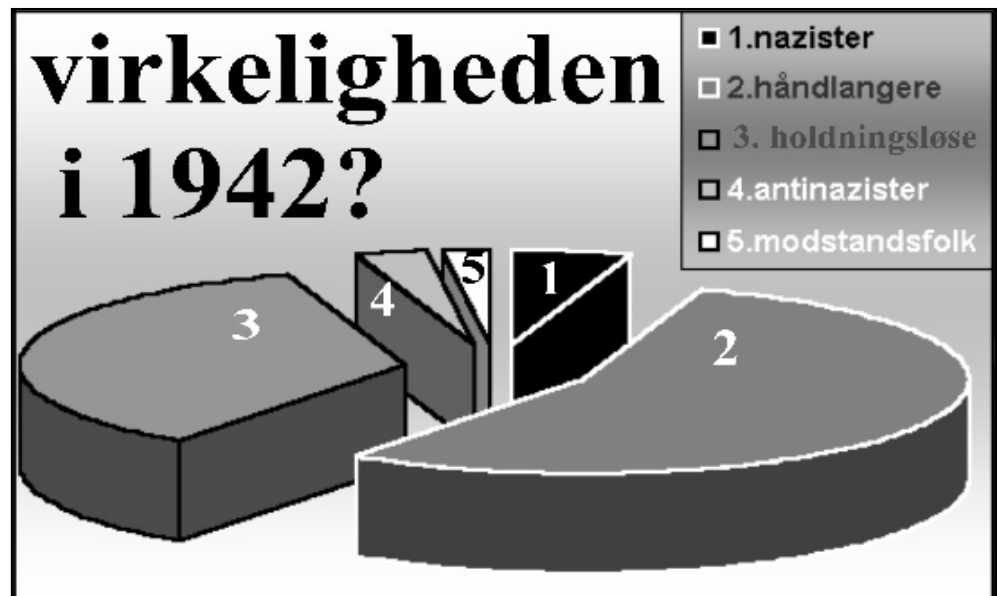
Er cirkulærerne udtryk for aktiv dansk indsats på nazisternes side?

Her er en subjektiv, uvidenskabelig, inhabil non – eksperts vurdering af danske holdninger og dansk indsats for det nazistiske herrevælde i %, baseret på personlige oplevelser og erfaringer.

Gunnar Larsen: Minister, cementdirektør i Danmark; direktør for fabrik i Baltikum. Produktion til den tyske krigsmaskine. Arbejdskraft? Slavearbejdere fra dødslejre. Finansierede stikkere. Dømt ved Byretten. Frikendt ved Landsret og Højesteret.

1943: 27. januar; B&W bombes af RAF

En afdeling på otte Mosquitomaskiner fløj ind over Vestjylland, fortsatte over Sydfyn og Sydsjælland og steg op til stor højde ude over Østersøen. Her slog de motorerne fra og satte i et svæv kursen direkte mod København. Flyene havde igen slået motorerne til, da de fløj ind langs Amagers kyst.

Målet for angrebet var Burmeister og Wain på Christianshavn, en fabrik, der producerede dieselmotorer til ubåde. Samtidig med, at angrebet fandt sted, forespurgte man i det engelske underhus, hvor længe vil den engelske regering tolerere, at B&W fremstiller motorer til tyske ubåde?

Man må sige, at svaret faldt ret prompte. Der er skrevet en meget levende og meget spændende beretning om flyvernes livsfarlige tur, som foregik i et modbydeligt vejr med en meget ringe sigt, som blev næsten katastrofalt dårlig, da vindspejlene isede til.

Men netop fordi de strøg hen over Nordsøens bølgetoppe, nåede de uset den jyske Vestkyst. Hver maskine havde fire bomber á 250 kg. På Christianshavn faldt 32. De danske aviser fik tilladelse af den tyske censur til at udmale englændernes meningsløse bombardement af en åben by og dens danske civilbefolkning, og hvor elendige englænderne var til at ramme målet.

Bombardementet var det sidste, som de allierede rettede mod industrianlæg i de besatte lande, fordi bombardementerne i Holland og Frankrig havde mange civile ofre.

En anden virkning blev, at danskeres holdning til sabotage ændredes – enhver med lidt fornuft kunne se, at sabotagen var den billigste løsning.

En del af de bomber, der faldt i boligområder var tidsindstillede, hvorfor store boligområder blev evakueret.

Alligevel dræbtes syv personer, 26 såredes, den materielle skade på B&W var på to millioner kroner. Skaderne udenfor værftet beløb sig nogenlunde til det samme. I aviserne skortede det ikke på dramatiske billeder fra beboelsesejendomme, en sukkerfabrik og en lommeterklædefabrik, som stod i lys lue, men det blev kun lige blev nævnt, at naboejendommen til Sukkerfabrikken også var ramt.

Selv den største dumrian vidste, at denne nabo var B&W. Første fly i angrebsbølgen udløste sine bomber to sekunder for tidligt, de faldt derfor alle på Islands Brygge i beboelsesejendomme.

Alle fire bomber var tidsindstillede, én blev fjernet af dansk militær. Bomberne fra fly nr. to og tre faldt i og ved sukkerfabrikken, de fire sprang straks, tre blev demonteret. Den sidste blev sprængt i maskinhallen, som blev ødelagt. De fire bomber fra maskine nr. fem ramte damperen Baldur, et tag og værftets arkiv.

Bomberne fra fly nr. seks var alle tidsindstillede, de blev bortsprængt, hvorved drejerværkstedet og Christianskirken blev beskadiget.

Bomber fra fly nr. syv og otte faldt i havnen, to ramte Knippelsbro og lommetørklædefabrikken.

En engelsk maskine ramte ledninger ved Holbæk og styrtede ned. Begge flyvere blev dræbt. Tyskerne meddelte, at de havde skudt ni maskiner ned, altså en mere, end der var startet fra England. De beskyldte englænderne for at have skudt på danskerne med maskingeværer og maskinkanoner. Fabrikker i de besatte lande var bombet det havde kostet store civile tab, derfor indstillede englænderne luftbombardementer af industrianlæg i de besatte lande, da man frygtede, at befolkningerne ville vende sig imod dem.

Vor oplevelse af bombardementet

Stimmungsbericht

Hjemme er vi klar til aftensmaden, da vi hører flyvemaskinemotorer, der går for fulde omdrejninger, vi styrter til vinduerne, og fra vor fjerde sal ser vi fire – fem maskiner drøne forbi, men Royal Air Forces mærker på flyenes sider nåede jeg dog at opfatte i farten.

De susede forbi lige over vore hoveder. Det så ud, som om de fløj nede mellem hustagene, men selvfølgelig har de været højere oppe, måske i en højde af 30 – 40 meter. Sirenerne startede deres gennemtrængende hyl, og luftværnsskyts satte i med deres skratten, blandet med lyden fra maskinkanoner og nogle høje hule drøn.

Kan det være bomber? Granatsplinter klirrede mod gadens asfalt, men ingen ænsede det; på trods af at granatsplinter er uhyre farlige, de flænger, flænses igennem alt, de lemlæster.

Krigens farer, dens alvor, var endnu ikke gået op for os danskere, engelske bomber har adresse, de er rettet mod tyskerne, os gør de ingenting. Vor nysgerrighed, vor uvidenhed, vor viden om krigens sande væsen var ukendt land for os, og endelig var vi vel udstyret med de samme mærkelige, psykologiske mekanismer som alle andre; en overbevisning om at ulykkerne ville ramme alle andre, blot ikke lille mig.

Velsagtens en del af forklaringen på, at man igen og igen har kunnet drive soldater ud i den visse død.

Maden blev hurtigt slugt, vinduerne stod åbne, og snart kunne vi høre folk diskutere de sidste rygter. Ingen tænkte på at søge i beskyttelsesrum, det var jo vore venner – englænderne, der bombede, os gør de ikke fortræd, vi er danske, vi har ikke gjort noget, vi er neutrale.

Mange sabotører troede, at de ved at ødelægge
den del af den danske industri,
som producerede for den nazistiske krigsmaskine,
kunne de skåne den danske befolkning for luftbombardementer.
Som så meget andet var det således også et falsum.

Stalingrad krigens vendepunkt

1943: 2. februar; Tyskerne kapitulerer

Trods Faneeden.

Trods Førerens ordre om at kæmpe til sidste patron.

Vinterens isnende kulde var den Røde Hærs allierede.

Under krigens mest nådesløse slag trænger Den Røde Hær tyskerne tilbage mod floden Volga, og den uovervindelige Deutsche Wehrmacht må forskanse sig i byen Stalingrad.

Her forsøger de at modstå vinterkulden og russernes forbitrede angreb.

Snart mangler de forsyninger, og Luftwaffe flyver i gennemsnit 100 t. forsyninger ind om dagen i ca. 75 dage og bringer 24.000 sårede ud af helvedet. 495 transportfly går tabt under flyvningerne, og lige så mange bliver smadret på jorden.

Tabet af transportfly var i alt ca. 1.000. Af det højtuddannede flyvende mandskab bliver mindst 1.000 dræbt. 260.000 soldater var indesluttet. 150.000 bliver dræbt. 90 til 100.000 overgiver sig; heraf dør 50.000 af sult, kulde og tyfus. 6.000 er i live ved kapitulationen. 2.000 officerer overgiver sig, heraf en feltmarskal og 24 generaler. To tyske arméer, heraf den 6. armé, som besejrede Holland, Belgien og Frankrig, blev udsløttet. Den rumænske, den ungarske og den italienske hær og en del kroatisk enheder går også tabt.

Fra Moskva opfordrede russerne tyskerne til at stoppe dette vanvittige myrderi ved at lade en metronom lyde.

Ved hvert syvende sekund blev tørt meddelt, at nu blev en tysk soldat igen dræbt. Derefter en opgørelse; 9 tyske soldater dræbes hvert minut, på en time dræbes 540, på et døgn 12.960 osv..

De russiske tab blev ikke opgivet, men de var mange gange større end de tyske.

Den Røde hær udslettede

femtende panserkorps 4. – 7. – 11. og 51. armékorps; dermed var ikke mindre end enogtyve forskellige infanteri-, panser- luftværns og motoriserede divisioner udslettet.

Mængderne af krigsmateriel, som gik tabt, var enorme. 25% af alt tysk krigsmateriel gik tabt; tyskerne blev aldrig i stand til at erstatte disse tab, al den stund de allieredes bombemaskiner hamrede løs på de tyske våbenfabrikker dag og nat.

Stalingrad blev krigens afgørende vendepunkt, åbenbart for de fleste – heste skiftes i vadestedet

1943, 2. februar; Schalburgkorpset oprettes

Efter direkte tilladelse fra rigsfører Himmler opretter SS Obersturmbannführer K. B Martinsen et korps, som på afgørende vis fik afgørende indflydelse på danskerens dagligdag.

Ved retsopgøret påstod de frivillige frifindelse for landsforræderi, da de hævdede at have handlet med den danske regerings billigelse.

Da man ikke har anklaget dem for at have røvet den danske hærs udstyr, må man vel give dem ret i, at det var udleveret af den danske hær med regeringens billigelse.

1945, 12. januar; Schalburgkorpset opløses

dets medlemmer får valget mellem at melde sig til aktiv fronttjeneste eller til Hipokorpset (Hilfspolizei);

Nazistiske terrorkorps med „danske“ medlemmer

SS-regiment Nordland var fra starten et korps bestående af norske og danske frivillige, for størsteparten tjenestegørende i SS-division Wiking. Tabene på Østfronten bevirker en omorganisering, og at resterne indsættes i andre SS-enheder og i Frikorps Danmark.

Schalburgkorpset eller Folkeværnet rekrutterer de endnu overlevende fra det opløste Frikorps Danmark og andre frivillige.

Korpset var inddelt i to hovedgrupper en aktiv militær gruppe – en civil medlemsorganisation.

Chefen, for et særligt korps, som udførte tjeneste som sabotagevagter, var Kaptajn Poul Sommer. I daglig tale blev det kaldt Sommerkorpset. Chefen havde deltaget som flyver på Østfronten og i Afrika.

At korpset i begyndelsen bar danske uniformer og danske våben er vel ikke noget egentligt bevis, men tyder dog på en vis velvilje fra danske myndigheders side. Ingen røg uden ild.

Korpset var velorganiseret, det havde ingen økonomiske problemer, men skiftede efter massive protester og demonstrationer til sorte uniformer med hagekors, man bar tyske hjelme, men danske håndvåben.

Hertil kom flg. korps: Germansk Korps. Dansk Sabotageværn.

Landstormen. SS-A bataljon Schalburg og SS-vagtbataljon Sjælland. Efterretningstjenesten (angiveri – stikkervirksomhed) og Hipokorpset. Marinevægterkorpset var under tysk kommando.

Flere medlemmer af dette korps er efter krigen dømt for at have ført Gestapo frem til modstandsfolk og, med våben i hånd, aktivt at have arresteret modstandsfolk i disses hjem.

Den mest berygtede gruppe var Hipokorpsets Lorentzen-gruppe Afd. 9 C. Eks. i februar 1945 foretog den 170, i marts ca. 100 og i april ca. 50 anholdelser.

Gruppen mishandlede fangerne, når disse ikke ville udtale sig, og har, når mishandlingerne var udført i svær grad, skudt fangerne for at skjule deres forbrydelser.

Ved retshandlingen efter krigen påstod Lorentzen, at han havde frelst BOPA-sabotøren Martin Evald Jensens liv ved at kalde ham ned fra ladet af den bil, der førte 11 fanger til Osted, hvor de blev skudt.

Martin afviste Lorentzens menneskekærlige handling ved at påpege, at den eneste grund til, at han blev holdt tilbage, var, at Lorentzen ikke havde fuldført mishandlingerne og afhøringerne af ham.

Ingen troede mig, og derfor hiver jeg en pistol frem, de beder om lov til at se den; det var da i orden, men jeg ville have den igen. Det lovede de, hvorefter jeg afladede og lod den gå rundt, samtidig med at jeg diskret viste, at jeg havde een mere på mig.

Tonen blev ændret meget brat, og spørgsmålene haglede ned over mig.

«Hvordan har du fået fat i dem?»

Tromlerevolveren havde jeg fået ved at afvæbne en sabotagevagt, resten 7 stk. havde vi fået i garderober på værtshuse og i svømmehaller. Men jeg havde ikke ret mange pløkker (patroner), og jeg kunne ikke skaffe flere.

«Virker de?» «Ja, jeg har prøveskudt dem».

«Hvor har du gjort det?»

«Hjemme i stuen og i kælderen».

«Folk må da have hørt knaldene?»

«Næh, vi skød i stuen med radioen for fuld knald under søndagsgudtjenesten, og senere kørte makkeren en balje hen over cementgulvet nede i kælderen, medens den anden skød».

Alle syntes, det var en god måde at skaffe våben på, men jeg måtte desværre oplyse, at så vidt jeg skønnede, var det blevet en klam fidus, den var slidt op, den var blevet brugt af for mange for ofte.

«Hvem er vi?»

«Joh, en skolekammerat har hjulpet mig flere gange».

«Er han medlem af partiet?» «Nej!»

Han var derfor uden interesse.

Denne holdning ændredes med tiden, han blev det første medlem, da jeg stiftede min egen gruppe.

Stikordsregister

p = personregister

O = steds og organisations-ordforklaring

A

Abwehr	129
Aldrig Mere Krig ⁰	37
Algang	41
Alsang	40
Anti-Komintern	71

B

Bach, Knud	54
B&W ⁰	29, 132
Best, Werner dr. Reichbevollmächtig	29
Bondepartiet Venstre	95
BOPA ⁰	49, 62, 99, 112, 116
Brandt = Børge Thing ⁰	116
Bryld, Brødrene	53
Buhl ^p , Vilhelm Statsminister	72, 113C

C

Celluld	89
Christmas Møller	51, 52
Churchill ^p Churchill-Klubben	104
Civilforsvar	22
Corsaren	102
Clausen ^p , Frits	52, 57

D

Dagmarhus ⁰	73
Danmarks Kommunistiske Parti	98
Dansk Samling	95
DKP	123
DKU	120
Den skæve Våbenfordeling	100

Den kolde skulder	40
De røde Enker	61, 100
Dommerkendelse	108
DNSAP	64
Dunkerque ⁰	
Dyrtidstillæg	25

E

Ebbesen, Niels ⁰	
Edderkoppesagen	25

F

Feltmadras	
Filistrøs ⁰	
Fog, Mogens professor	10
Frie Danske	125
Frihedsmuseet	127
Frihedsrådet ⁰	10
Frikorps Danmark ⁰	63, 129, 136
Frit Danmark ⁰	93
Fædrelandet ⁰	64

G

Garderhusarkasernen	65
Gen – gas	85
Grundlovsbrud	59
Gulddråber	90
Göebbels ^p	
Gørtz General	65

H

Hamstring	27
Hansen, Hans Hedtoft ^p	52
Hansen, Lauritz	55
Haslund ^p , Emil	118
Himmler ^p	16
Hitler ⁰	

Stikordsregister

Hitlerjugend	74	Land og Folk	98
Hjalff, Viggo	51	Larsen ^p , Ejgil	111
Horserødlejren	61, 112	Larsen, Eivind Larsen	52
Husvagt	22	Larsen ^p , Gunnar Minister	131
Højgård Kliken	54	Leningrad	71
		Lorentzen - Hipokorpset	137
I		Luftwaffe	46, 135
Islands Brygge	133	Luther, gesandt	55
		Løbesod	26
J		M	
Jacobsen Thune	60	Madsen ^p , Carl	54
Jensen, Martin Evald	138	Maksimalpris	25
Jespersen, Jørgen kaldet KK	125	Maksimaltøj	89
		Marinevægterkorpset	137
K		Munch ^p , P.	51
Kaniner	101	Møller ^p A.P.	54
Karl Borch Sørensen, kaldet James	101	N	
Kanstein, SS-Brigadeführer	53	Nationalbanken	85
Kastrup Lufthavn	118	Nielsen, Aage	6
Kauffmann ^p	15, 52	Niels Ebbesenmærker	98
Komintern	72	P	
Kommunistlov	57	Politiken ⁰	
Konservative	95	Prior ^p , general	24
KOPA ⁰	62, 111	Pristal	25
Kraft, Ole Bjørn	57	Pristalsregulering	25
Krenchel, Ejnar	103	Prædestineret ⁰	
Kriminalitet	87	R	
Krisepoliti	25	RAF	132
Kryssing ^p	66	Rationering	28, 91
Krystalnatten ⁰		Rechnitzer ^p	
Kulderrekord	75	Refshaleøen på B&W	108
Kødløse dag	28	Riggerloftet på B&W	111
L			
LAB 80			
Landbrugernes Sammenslutning	54		
Landstormen	137		

Stikordsregister

Ringen (socialdemokratisk)	95	Ø	
Rostockmødet	16	Østfronten	84
S			
SAFARI	68		
Sandkroen	55		
Schalburg von C.F.	64		
Schalburgkorpset	102, 136		
Scavenius ^p	51, 67, 72		
Shellhuset	102		
Schjødt-Erichsen	51		
Sipo	62		
Spaniensfrivillige	112		
Sommerkorpset ⁰ -Sommer, Poul Kaptajn	137		
Storgård, Kaj = Leo	118		
Sort børs	25		
Surrogater	81		
SS-A bataljon Schalburg	137		
SS-vagtbataljon Sjælland	137		
Standarte Nordland	64		
Stalingrad	101, 135		
Stauning ^p	54		
Stutthof - Vernichtungslager	61		
Sustmann Ment	138		
Søartilleriet	125		
T			
Teglers, Hans Edvard kaldet HC	123		
Thing ^p Børge = Børge Brandt			
Thune Jacobsen ^p			
Trommer ^p , Aage	56, 67		
Tysklandsarbejder	42		
Tysk krigsret	32		
V			
Volksgemeinschaft	16		
Værnemager	36		

Personregister

B

Brandt, Børge: Se Thing, Børge

Buhl, Wilhelm: Søgte under besættelsen 1940 – 45 at bremse tyske overgreb og dansk sabotage for at undgå krise; holdt stikkertale september 1942, blev maj 1942 statsminister, men blev „tvunget“ bort af tyskerne november samme år. Optog kontakt med modstandsbevægelsen og fik under folkestrejken 1944 dr. Best til at ophæve undtagelsestilstanden, mens han selv i radio i strid med Frihedsrådets parole opfordrede til arbejdets genoptagelse. Dannede 5. maj 1945 befrielsesregering, gik af i november samme år, og var 1947– 50 minister uden portefølje, der skulle helst smør på brødet.

C

Churchill, Sir Winston (1874 – 1965): Britisk statsmand; søn af Lord Randolph Churchill. Deltog som ung officer og krigskorrespondent i krigene på Cuba, i Indien, Sudan og Sydafrika. Drev som marineminister 1911-15 flåden frem til kampklarhed 1914 og bekæmpede tysk fremtrængen til søs og i kolonierne, men forivrede sig i to flådefremstød (Antwerpen og Dardanellerne) og gik af for som aktiv officer at kæmpe på Vestfronten. 1918-21 krigsminister; medvirkede til en mislykket intervention mod det bolsjevikiske styre i Rusland. Kritiserede skarpt Chamberlains politik over for Hitler, især efter München-overenskomsten af 1938. Blev ved krigsudbruddet 1939 marineminister og medlem af krigskabinettet, maj 1940 premierminister for en national samlingsregering. Han kunne kun love ”blod, sved og tårer”, men blev samlingsmærke for nationens sejrsvilje; udsendte sammen med Roosevelt Atlanterhavs-erklæringen i 1941 og Washington-erklæringen af 1942. Stod 1945 som britisk sejrherre; men også efter denne krig faldt han ved fredsvalg 1945.

Clausen, Frits (1893 – 1947): Dansk politiker. Født i Åbenrå; tysk soldat i Første Verdenskrig; læge i Bovrup 1924. Tilsluttede sig 1930 DNSAP, 1933 dets fører. Medlem af Folketinget 1939-45; ledede 1940-44 danske nazisters forsøg på magtovertagelse, til han november 1944 ekskluderedes af DNSAP. Arresteret 1945, sigtet for landsforræderi; døde før sagens afslutning.

G

Göebbels, Joseph (1897– 1945): Tysk politiker. Medlem af det nazistiske parti 1922, gauleiter i Berlin 1926, rigspropagandaleder 1928, rigsminister for folkeoplysning og propaganda 1933. Redaktør af Völkische Freiheit 1922-27, dernæst af Angriff og sidst af Das Reich. Foranledigede fra 1933 og organiserede fra 1938 de tyske jødeforfølgelser. Chef for totalmobiliseringen 1943. Begik selvmord i Hitlers bunker sammen med sin kone efter at have dræbt deres 6 børn.

Personregister

H

Haslund, Emil: Min læresvend. Idømmes tre måneders fængsel i 1942. Holder jul i Slagelse arrest i 1942. Stifter senere BOPAs våbenværksted og udvikler BOPA-gunnen en efterligning af den engelske maskinpistol Sten Gun.

Hansen Hedtoft, Hans: Direktør for bryggeriet Stjernen 1941– 45. Leder af socialdemokratiets antikommunistiske organisation. Da tyskerne forlangte ham fjernet fra partiorganisationen. Arbejds og socialminister 1945, statsminister 1947– 50 og 1953 – 55. Udvekslingen af informationer med dr. Bests betroede medarbejder Duckwitz er belyst af Sturmbandführer og chef for Gestapo

Karl Heintz Hoffmann er belastende indicier, som må afvente uvildige personers ransagning i lukkede arkiver.

Himmler, Heinrich (1900 – 45): Deltog i Hitlers mislykkede München-kup 1923; leder af SS 1929, i realiteten chef for hele Tysklands politiske politi fra 1934. Fik hovedansvar for det nazistiske partis terror, ligesom koncentrationslejrene stod under hans ledelse. Oprettede under krigen særlige SS-hærenheder. Indenrigsminister 1943 og 1944 øverstbefalende for hjemmehæren. Begik selvmord umiddelbart efter anholdelse ved den tyske kapitulation i maj 1945. Afgav ordren: Ingen koncentrationslejr fange må overleve krigen.

Hitler, Adolf (1889 – 1945): Født i Braunau, Østrig, gjorde 1914 – 18 tjeneste på vestfronten som frivillig. Deltog 1920 i grundlæggelsen af National-Sozialistische Deutsche Arbeiter-Partei (NSDAP). Anklagedes efter et mislykket kupforsøg i München 1923 for højforræderi og idømtes 1924 fem års fæstningsarrest, men blev løsladt efter ½ år. Han var anbragt under så behagelige forhold, at han kunne diktere Mein Kampf til sin medfange Rudolf Hess, Mein Kampf, som blev en bibel for nazisterne, som formand Maos's Den Lille Røde senere blev for nogle kommunister. 20. juli 1944 rettede den tyske modstandsbevægelse et mislykket attentat mod Hitler. Da de russiske tropper stod i selve Berlin, begik Hitler selvmord i sit hovedkvarter 30. april 1945.

K

Kauffmann, Henrik (1888 – 1963): Dansk ambassadør i Washington 1939 – 47. Indgik 9. april 1941 aftale med USA om Grønlands forsvar; derefter afskediget af regeringen i København, men nægtede at anerkende hjemkaldelsesordren.

Kryssing, Christian Peter (1891– 1976): Dansk officer. Oberstløjtnant 1937. Organiserede Frikorps Danmark og blev dets første chef 1941. Tysk generalmajor 1943; invalideret på Vestfronten 1945. Idømt 4 års fængsel i Danmark 1946, løsladt 1948.

Personregister

L

Larsen, Ejgil: Stifter og leder af organisationen KOPA – BOPA til omkr. 1944; forfatter til BOPAs kagebog. En håndbog i fremstilling af ødelæggelsesmidler og katalog for modstandskamp. Klarer efter sin flugt fra Horserødlejren at holde sig på fri fod resten af krigen, på trods af, at han var stærkt eftersøgt af både dansk og tysk politi. De største dusører, formuer, svarende til en smeds løn i seks år, blev udsat på ham.

Larsen, Gunnar (1902 – 73): Dansk industrileder; var direktør i F. L. Smidth & Co. 1935 – 40. Minister for offentlige arbejder 1940 – 43; dømt for værnemageri, frifundet ved landsretten 1947, ved Højesteret 1948. Drev virksomheder i Baltikum, der ved hjælp af slavearbejdere fra kz-lejre producerede direkte for den tyske krigsmagt. Hanstidligere firma F.L. Smidth forlangte erstatning ved årtusindeskiftet. Emigrerede.

M

Madsen, Carl (1903 – 78): dansk advokat; landsretssagfører 1935. Blev som kommunist interneret 1941 og sad i Vestre Fængsel og Horserødlejren til 29. august 1943. Deltog i illegalt arbejde 1943-45 og var medlem af Frihedsrådets straffelovs- og arrestationsudvalg. Var konstitueret ekstraordinær statsadvokat 1945 – 48. Ekskluderet af Danmarks kommunistiske Parti 1975.

Munck, P(eter) (1870 – 1948): Dansk politiker og historiker; dr. phil.. 1900. Virkede for neutralitetspolitik; men besættelsen 1940 – 45 blev af nogle betragtet som hans totale fiasko, og han ønskede selv at gå af 9. april 1940. Den øvrige regering mente imidlertid, at han burde være med til at afbøde virkningerne af fredspolitikens sammenbrud. Tre måneder efter afgik han efter kongens og De Konservatives ønske.

Møller, A P (1876 – 1965): Dansk skibsreder. Var 1904 medstifter af Dampskibsselskabet Svendborg; stifter af Dampskibsselskabet af 1912, der under det fælles firmanavn A. P. Møller er grundlag for det største rederi i Danmark og et af de største i verden. Koncernen omfatter tillige industri og handelsselskaber m.m. i Danmark og udlandet. Fra flere sider har man mistænkeliggjort A. .P. Møllers nationale habitus i forbindelse med tale i Studenterforeningen og hans aktionærstatus i Riffelsyndikatet, Danmarks største leverandør af våben til nazisterne. Uden al tvivl har han været en særdeles dygtig forretningsmand. Om hans tale kun, at jeg savner helt og aldeles den samme kritik af Staunings taler der og i Odense. Med hensyn til Riffelsyndikatet kun, kunne han gøre andet? Al den stund firmaets ledelse var tidligere frivillige officerer, der havde slagtet arbejdere i Baltikum? Kunne denne ledelse være andet end syltet ind i de mest krigsgale, revanchistiske kredse i Tyskland? Hvilke forbindelser havde denne ledelse til Det Sorte Rigsværn, grundlaget for SS? A. P.. Møllers rolle i de firmaer, han havde fuld kontrol over, har en ganske anden national profil end Syndikatets.

Personregister

Man har kritiseret danske reddere for efter 9. april 1940, at have forhindret skibe i at sejle for de allierede. En krigssejler fortalte mig, at sandheden var, at Mærsk skibene pga. af kvalitet var udset til, når de senere var blevet bevæbnet, at kunne deltage aktivt i forsvaret af konvojerne.

Møller, John Christmas (1894 – 1948): Dansk politiker; 10. april 1940 medlem af ministeriet Stauning, i juli handelsminister, men som modstander af Scavenius og tilpasningspolitikken tvunget bort oktober 1940 og forlod Folketinget januar 1941. Organiserede modstandsbevægelse i samarbejde med Aksel Larsen og modtog opfordring til at blive De frie Danskes leder i London. Holdt 14. maj 1942 sin første tale i BBC's danske udsendelse; krævede 6. september samme år aktiv handling i Danmark. Som udenrigsminister maj-november 1945 i befrielsesregeringen udtalte han, at "vi alle er under anklage," samt at "grænsen ligger fast." Hans modstand mod grænserevision bragte ham i modsætning til Det konservative Folkeparti, og april 1947 nedlagde han posten som formand for rigsdagsgruppen.

P

Prior, William Wain (1876 – 1946): Dansk officer. Generalløjtnant og chef for Hæren 1939; kom som forkæmper for militært forsvar af Danmark i opposition til regeringen op til og efter 9. april 1940. Tog sin afsked 1941 som protest mod et tysk krav om dansk støtte til tysk luftforsvar.

R

Rechnitzer, Hjalmar (1872 – 1953): Dansk søofficer. 1912 – 17 divisionschef for ubådene, 1923 direktør i Marineministeriet, 1932 viceadmiral og 1932 – 40 Søværnets chef. Blev tvunget til at gå af som værnschef allerede i maj 1940 efter at flådens officerer gav ham et mistillidsvotum. Modtog en af det nazistiske Riges højeste udmærkelser som tak for veludført arbejde, på trods af at nazisterne var vidende om, at han var halvjøde.

S

Scavenius, Erik (1877– 1962): Dansk politiker; Udenrigsminister 1909 – 10 og 1913 –20, hvor han under Første Verdenskrig skarpt håndhævede dansk neutralitet. Medlem af Landstinget for Radikale Venstre 1918-20 og 1925-27; formand for partiet 1922 – 24; derpå gesandt i Stockholm 1924 – 32. Vakte som udenrigsminister 8. juli 1940 – 9. november 1942 ved sin villighed til under Danmarks besættelse at imødekomme de tyske krav, kulminerende med underskrivelsen af Antikominternpagten 1941, stor modvilje og harme i befolkningen. Stats- og udenrigsminister efter tysk ønske 9. november 1942. Fordømte som regeringschef modstandsbevægelsens virksomhed. Blev med de øvrige samarbejdspolitikere smidt ud med opstandene d. 29. august 1943, da

Personregister

den tyske fremfærd og befolkningens voksende modvilje mod regeringssamarbejdet med tyskerne umuliggjorde regeringens fortsatte virke. Uffe (Horwitz, Hugo) fortæller: Vi havde vagten den 5. maj ved hotel d' Angleterre på Kongens Nytorv, da Gert rapporterer, at en ældre herre insisterer på at komme igennem afspærringen. Jeg går hen til manden og spørger: „Hvem er De, og hvad vil De?“ Han var ingen mindre end udenrigsminister Scavenius, og han ville da gerne frem til kongen for at tage sin afsked. Uffe fulgte ham frem til Amalienborg og på vejen fik de en hyggelig sludder. Nogen tid efter går en ældre nobel herre hen til Uffe på Strøget i København, letter på hatten og spørger om han må sige tak for behageligt selskab? Uffes mormor spurgte, hvem var den olding? „Jo det var landets udenrigsminister Scavenius.“ Denne beretning indikerer, at samarbejdspolitikere fra de blev sat på porten og til kapitulationen har hævet deres fede hyre. For hvad? Tilbagebetaling af for megen udbetalt løn har ikke været på tale.

Stauning, Th (1873 – 1942): Dansk politiker; cigarsorterer. Fagforeningsformand 1896-1908; medlem af Folketinget 1906 (Socialdemokratiet), af Borgerrepræsentationen i København 1913, formand 1919 – 24; formand for sit partis rigsdagsgruppe. Danmarks første socialdemokratiske statsminister 1924 – 26; derpå atter statsminister 1929 – 42; tillige erhvervsminister 1924 –26, fiskeriminister 1929 – 33 samt forsvarsminister 1933 – 35. Staunings politik medvirkede til, at Socialdemokratiet i stigende udstrækning forlod socialiseringspolitikken til fordel for et parlamentarisk samarbejde, som især gennemførtes med Radikale Venstre. I 1930'erne udvidedes, med bl.a. Kanslergade-forliget 1933, samarbejdet til at gælde såvel Venstre som Konservative Folkeparti; samtidig iagttog Stauning i udenrigspolitikken en streng neutralitet for ikke at tirre Tyskland; denne politik var ligeledes Staunings ledetråd under besættelsen. Stauning sympatiserede med den nazistiske effektivitet.

T

Thing, Børge (1917 – 71): under dæknavnet Børge, Brandt ledede han sabotageorganisationen BOPA fra april 1944. Denne gennemførte mere end 1000 fabrikssabotager. Skrev sammen med Kaj Christiansen bogen Sabotage (1945). Indtrådte efter Anden Verdenskrig i Hæren og udnævntes til kaptajn; blev mobbet, overgik 1954 til privat erhverv.

Thune Jacobsen, Eigil (1880 – 1949): Dansk tjenestemand, cand. jur. Chef for Statspolitiet 1933, rigspolitichef 1938, justitsminister 1941-43. Blev for sin embedsførelse i sidstnævnte stilling stærkt angrebet af modstandsbevægelsen, der bl.a. gjorde ham ansvarlig for, at de i Horserødlejren internerede fanger ikke blev sluppet fri som lovet og som aftalt. Betaler stikkere og sender danske politifolk til Sverige for at trevle modstandsbevægelsen op. Flygter til Sverige og søger asyl af frygt for at blive likvideret, blev mærkværdigvis ikke anklaget for landsforræderi efter krigen

Personregister

Trommer, Aage: Omdiskuteret dansk historiker, i almindelighed ret upopulær blandt modstandsfolk. Personligt vurderer jeg hans videnskabelige arbejder som værende af stor værdi, da de er nøgterne og saglige.

Steder – organisationer – ordforklaring

A

Aldrig Mere Krig: Fredsorganisation, der internationalt arbejder snævert sammen med andre fredsorganisationer, eksempelvis militærnægterforeninger. På Internettet, på adressen fred.dk kan du bl.a. få adgang til Fredsakademiet, en database med et væld af oplysninger.

B

B&W: Motorfabrikken lå sammen med Burwain på Christianshavn, støberiet lå på Teglholmen i Sydhavnen og skibsværftet på Refshaleøen ved Lynetten. Hvis man stod på Langelinje en vintermorgen, kunne man høre lufthamrene og se de glødende nitter suse igennem luften. Skibene blev dengang nittet sammen; svejseteknikken kom først frem under krigen. Da de tyske ubådes sænkninger af allierede skibe, havde nået katastrofale højder, begyndte USA at bygge skibe på samlebånd. Disse skibe blev kaldt Libertyskibe, da man manglede erfaring for denne nykonstruktion skete det ofte, at skibene i stormvejr på grund af høj sø knækkede midt over; halve skibe drev hjælpeløse rundt med deres besætninger. På Refshaleøen var stilladser med afsatser bygget op langs skibssiden. På disse stod skibsbyggere med en feltesse og varmede nitterne, til de var rødglødende, de blev kastet en etage ned og grebet i „den høje hat“, en jernbeholder, og stoppet i hullet, hvorefter nitteren hamrede løs, mens makkeren holdt igen på den anden side. Far tog mig engang ud på værftet og viste mig en stor damper, hvor nitterne ligefrem var klippet over i skibssiden på grund af bevægelserne i høj sø. Lejderne, trapperne udvendig var vredet rundt som af en kæmpe. Arbejderne på B&W's afdelinger var toneangivende under hele besættelsen i arbejderens kamp mod nazisterne.

BOPA: Borgerlige Partisaner; dansk modstandsorganisation, dannet 1942 af tidligere spaniensfrivillige; fra 1943 bestående af modstandsfolk af alle politiske overbevisninger. Gennemførte under Anden Verdenskrig en lang række sabotageaktioner (mere end 1.000) mod den tyske besættelsesmagt. Medlemstal dec. 1944 mellem 80 og 100, ved kapitulationen 175. Tabsprocent ca. 25. Gennemsnitlige levetid for en sabotør var tre måneder. Forbrug af sprængstof 25 – 30 tons.

D

Dagmarhus: Seks etages forretningsejendom ved Rådhuspladsen i København, opført 1937– 39 på Dagmartheatrets grund af arkitekterne Chr. Kampmann og H. Dahlerup Berthelsen. Under besættelsen 1940 – 45 hovedsæde for den tyske administration i Danmark; blev ved befrielsen overtaget af allierede organer (SHAEF og Military Mission); derefter igen i privat brug.

DNSAP: Danmarks Nationalsocialistiske Arbejderparti (Nazistpartiet).

Steder – organisationer – ordforklaring

Dunkerque: Nordfransk havneby ved Kanalen nær den belgiske grænse; 73.600 indb. Vigtig handels- og fiskerihavn; tekstil- og maskinindustri. Stærkt befæstet. Især kendt fra evakueringen af 340.000 fransk-britiske tropper maj – juni 1940.

E

Ebbesen, Niels (død 1340): nordjysk herremand. Dræbte 1. april 1340 med en lille flok mænd grev Gerhard 3. af Holsten (Den kullede Greve) i Randers. Fører for oprør mod holstenerne; faldt ved belejring af Skanderborg. DKP, Danmarks Kommunistiske Parti indsamlede penge til modstandsarbejdet ved illegalt at sælge Niels Ebbesenmærker. Mærkerne viste statue af bondeføreren med Dannebrog som baggrund.

F

Feltmadras: Skældsord for dansk pige, der var kæreste med tysk soldat.

Filistrøs: Tysk studenterjargon: en filistrøs person er småborgerlig. Dannet over folke-navnet filistre, brugt som modsætning til ”det udvalgte folk.”

Frihedsrådet – Danmarks Frihedsråd: Ledende organ for modstandsbevægelsen i Danmark fra 16. september 1943 til krigens afslutning 5. maj 1945. Stiftedes af organisationerne Dansk Samling, Ringen, Frit Danmark og Danmarks kommunistiske Parti og holdt normalt ugentlige møder forskellige steder i København, hvor retningslinjerne for arbejdet blev fastlagt. Et antal underudvalg beskæftigede sig med bl.a. våbenfordeling, illegal presse, udarbejdelse af lovforslag til opgøret med besættelsestidens tyskerhåndlangere samt kontakten med politikerne. Trådte 1. gang offentligt frem for befolkningen med et opråb september 1943 og godtoges i vid udstrækning som Danmarks egentlige, frie regering; hertil bidrog, at Frihedsrådet repræsenteredes i Sverige af Ebbe Munck, i England af Christmas Møller og i Moskva af Thomas Døssing. Medlemmer var Niels Banke, C. A. Bodelsen, Ole Chievitz, Mogens Fog, Erling Foss, Børge Houmann, Erik Husfeldt, Frode Jakobsen, Alfred Jensen, Ole Lippmann, Flemming B. Muus, Arne Noe-Nygaard, Aage Schoch, Arne Sørensen og Hans Øllgaard. Opløstes juli 1945 og erstattedes af Frihedsbevægelsens Samråd, som fungerede til oktober 1946.

Frikorps Danmark: Militær enhed på ca. 1000 danske frivillige under det tyske Waffen-SS. Oprettet sommeren 1941 kort efter det tyske angreb på Sovjetunionen med kamp på østfronten som formål. Korpsets første chef var oberstløjtnant C. P. Kryssing, der februar 1942 afløstes af kaptajnløjtnant C. F. von Schalburg, som samme år afløstes af kaptajnløjtnant K. B. Martinsen. Opløst 1943 p.gr. af store tab og ringe tilgang; resterne af korpset indgik i SS-afdelingen Panzergrenadier Regiment.

Frit Danmark: Ugeblad, udgivet 1940 – 45 i London af Det danske Råd. Tillige navn for et illegalt blad, stiftet 1942 og til 5. maj 1945 udsendt i indtil 150.000 eksemplarer;

Steder – organisationer – ordforklaring

derefter legalt ugeblad og 1946 – 82 politisk og kulturelt månedsblad, derefter gået ind. Endvidere en landsorganisation, oprettet 1945 for på tværpolitisk basis at videreføre frihedskampens idealer. Opløst 1949.

Fædrelandet: Nazistisk dagblad, grundlagt i Kolding 1939. Flyttede 1940 til København med Helge Bangsted som redaktør; modtog store tilskud fra tyskerne, lukket 5. maj 1945.

K

KOPA: Kommunistiske Partisaner; 1942 – 43; skiftede navn til BOPA i et mislykket forsøg på at få del i de nedkastede våben- og sprængstofforsyninger fra England.

Krystalnatten: Organiseret naziterror natten 9. – 10. november 1938 mod jøder (mord og arrestationer) og jødisk ejendom med bl.a. brandstiftelse og rudeknusning (deraf navnet).

P

Prædestineret: Forudbestemt – på forhånd bestemt for.

S

Sommerkorpset: Dansk korps, oprettet i begyndelsen af 1944 af nazisten kaptajn Poul Sommer. Korpset var ansat af det tyske flyvevåben og skulle fungere som sabotagevagter ved flyvepladser og de fabrikker, der leverede materiel til flyvevåbenet. Mange af Sommerfolkene var tidligere frontsoldater fra Schalburgkorpset; de bar sort uniform og var svært bevæbnede. Korpset, der nåede op på ca. 1000 mand, gjorde især tjeneste i og omkring København

Litteraturliste

- Adgang forbudt til Rigsarkivet. Larsen, Leif
- Besættelsen 1940 – 1945. Kjersgård, Erik. 1980–81
- Besættelsestid og frihedskamp 1940-45. Lundbak, Henrik;
redaktion: Karl-Johann Hemmersam,
Henrik Lundbak, Poul Vestergaard;
manus og interviews: Esben Kjeldbæk. Frihedsmuseet-
Besættelsestidens fakta Alkil, Niels (red.). Sagførerrådet 1945-1946
- BOPAs kogebog. Larsen, Ejgil
- Borgerlige partisaner. Larsen, Leif. 1982
- D.K.P. og frihedskampen. Sabotagerapporter m.m. 1996
- Danmark i Hitlers hånd. Best, Werner, Rigsbefuldmægtiget. 1989
- De forrådte. Larsen, Leif
- Drømmen om verdensrevolutionen 1. Nørgaard, Erik. Bogans Forlag 1985
- Generalløjtnant Ebbe Gørtz. Jørgensen A.R. 1990
- En sabotørs erindringer. Horwitz, Hugo og Knud Rasmussen. 1983
- En studie i rødt, hvidt og blå. Andersen, Tage Revsgård. 1981
- Et skridt mod friheden. King Jr., Martin Luther. Jespersen og
Pios Forlag 1964
- Faldskærmsfolk. Birkelund, Peter og Dethlefsen, Henrik. 1986
- Fem års kamp for friheden. Forlaget Hassing 1965-67
- Flygtning 33. Madsen, Carl. Vendelkær 1974
- Forræderiet mod sabotørerne. Bd. 1 af Generalens fald. Nørgaard, Erik.
Nordisk Bogforlag 1973
- Fra Bjelkes Allé til Barcelona. Jørgensen, Carsten. 1986
- Fredsakademiets database, Internettet: www.fredsakademiet.dk
- Frit Danmarks hvidbog
- Fængselsvæsenet under besættelsen I – II. Carlé, Erik. 1990
- Gestapos forhørsrapport over Erik Crone

Litteraturliste

- Jernbanesabotagen i Danmark. Trommer, Aage. 1971
- Kamp uden Vaaben. Ehrlich, Karl, N. Lindberg og Gammelgaard Jacobsen.
Ejnar Munksgård.
- Krigen før krigen. Bd. 3 af Drømmen om verdensrevolutionen. Nørgaard, Erik.
Bogans Forlag
- Krig og slutspil. Bd. 4 af Drømmen om verdensrevolutionen. Nørgaard, Erik.
Bogans Forlag 1986
- Læge i tyske koncentrationslejre. Thygesen, Paul. 1964
- Min spanske krig. Christensen Karl. 1986
- Modstandsarbejde i nærbillede. Trommer, Aage. 1973
- Mordet på løjtnant Skov. Bd. 3 af Generalens fald. Nørgaard, Erik.
Nordisk Bogforlag 1974
9. april, de spildte muligheders dag. Jørgensen A.R.
Proces mod politiet. Madsen, Carl. Vendelkær
- Processen mod Land og Folk. Bd. 2 af Generalens fald. Nørgaard, Erik.
Nordisk Bogforlag 1973
- Sabotage. Brandt, Børge og Kristiansen, Knud
- Sabotageorganisationen BOPA 1942–1945. Kjeldbæk, Esben. 1997
- Schalburgkorpset. Pedersen, Andreas Monrad
- Soldater i maksimaltøj. Jensen, Martin Evald. 1976
- Spionage mod Danmark. Jørgensen, A.R. 1977
- Styrtet ned. Christensen, Dan Chr. 2000
- Target Cap Arcona, Schwarberg, Günther. CDR Forlag 1998
- Topographie des Terrors. Berlin
- Truslen om krig. Bd. 2 af Drømmen om verdensrevolutionen. Nørgaard, Erik.
Bogans Forlag 1985
- Tyske monopoler ville oprustning og krig. Rasmussen, Harald dr. pæd.
- Okänd armé. Hoffmann, Karl Heinz og Otto Mayr-Arnold. Sverige 1959

Hvorfor henvender jeg mig til dig?

Med mine egne til tider ret klare, slet skjulte holdninger som baggrund lægges facts frem. For nogen vil de virke stødende – firkantede – enøjede og provokerende.

Dette sidste er så absolut også hensigten. Kommer man i den situation, at man skal træffe en beslutning, der får konsekvenser ikke blot for en selv, men også for medborgere lettes den videre forretningsgang, hvis man med et vågent sind har lært at skelne mellem skidt, snot og kanel.

Altså lært at analysere den indre svinehunds sorte tale og har fundet sit ståsted. Jeg prædiker ikke, men forsøger at pirre den enkeltes nysgerrighed og forsøger at hjælpe til en forøgelse af selvstændig tankevirksomhed.

Da jeg var færdig med at skrive mine erindringer, sad jeg og var ved at falde i svime over, at jeg fra barnsben konsekvent havde været for ikkevold – imod krig, men for at gøre en krigs skadevirkninger mindre, alligevel greb til det paradoksale – nemlig med våben – at smadre, lemlæste og slå folk ihjel.

Efter krigen kunne jeg tjene en mindre bondegård som officer, men gik i smedelære igen til den usle hyre af 10.- kr. pr. uge.

Mit budskab er klokkeklart:

Den, der ikke kender historien, er dømt til at gentage dens fejltagelser

Vold – krig er en forbrydelse – krige har kun tabere

Den gamle mands erfaring er: at Det eneste virksomme middel mod vold – mod krig – mod terror er et sandt demokrati. Findes det? Ikke fikst og færdigt – som faldet ned fra himlen med Dannebrog. Et demokrati er et produkt, som skabes af dets borgere. Det er et spejlbillede af borgernes kvaliteter?

Eller sagt på anden vis – borgernes passivitet målt i DET TAVSE FLERTALS størrelse. Vore politikere manipulerer lige akkurat så langt, som borgerne tillader det. Mit liv har absolut ikke været en dans på roser, men målt i kvalitet har det været godt. Jeg kan se mine børn og børnebørn i øjnene, jeg kan gå til spejlet. Hvor mange kan det? For mig har der været en nøje sammenhæng mellem LIVSHOLDNINGER OG LIVSKVALITET.

Du kan med udbytte læse Temabøgerne, men du kan derudover og det er mit stille håb anvende dem i studiekredse, i skoler i undervisning indenfor den etablerede skoleverden.

Det bedste middel – «våben» mod undertrykkelse er den frie debat. I det medfølgende hæfte finder du: På min hjemmeside www.aage-staffe.dk – www.befrielsen.dk kan du få flere informationer.

Aage Staffe